

অন্য মাজুলী      অন্য জাহাজ

শ্রীখানেশ্বর হাজৰিকা ।



অন্য মাজুলী অন্য জাহাজ

!! অন্য মাজুলী অন্য জাহাজ !!

॥ গ্রন্থকাবৰ দ্বাৰা সৰ্বস্বত্ব সংৰক্ষিত ॥

॥ প্রকাশক : শ্রীদেবেন বৰা ॥

॥ পৰিবেশক : শ্রীনোমল শৰ্মা ॥

হেমকান্ত বুক ষ্টল

বোকাখাত

॥ ছাপা : অন্নদা প্ৰেছ ॥

বোকাখাত

॥ মূল্য : দুটকা ॥

॥ কিতাপৰ আকাৰ : ১৯৭৯ ॥



।। সত্যত মন সিদ্ধি দেয় ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

।। কলিকাতা কলেজ কলেজ কলেজ ।।

অন্য মাজুলী অন্য জাহাজ

খনি

।। : যাব পৰম কুপাত জগতৰ পোহৰ  
পাবলৈ সমর্থ হৈছো সেই পৰম  
পূজনীয় পিতামাতাৰ ভাতত ।।

শ্রীথানেশ্বৰ হাজৰিকা

হাজৰিকা গাওঁ, মাজুলী

১০/১০/৭৯



## ॥ অপব্যয়ী বক্তব্য ॥

বিভিন্ন আলোচনী বাতৰিকাকত আৰু গুৱাহাটী ডিফ্ৰগড় আকাশবাণী কেন্দ্ৰৰ সাহিত্যচ'বাই প্ৰকাশ আৰু প্ৰচাৰ কৰা মোৰ কবিতাবিলাকৰ মাজৰ পৰা কেইটামান কবিতা কিতাপ ৰূপত পুনৰ নিজৰ বিয়াৰ দিনা চাবৰ মন গ'ল। নাম দিলো 'অন্য মাজুলা অন্য জাহাজ'—চিনাকি অথচ অচিনাকি এক অব্যক্ত ভয়, বিষাদ ..... য'ৰ পৰাট কবিতাখিনিৰ জন্ম; উপযুক্ত শব্দ আৰু সংকেতৰ অভাৱ নিজেই অনুভৱ কৰিছো।

উপযাচি প্ৰকাশৰ দায়িত্ব ললে অন্তৰঙ্গ বন্ধু শ্ৰীদেবেন বৰাই। একে আশাৰে কথো বাখি ছাপা কৰি দিলে শ্ৰীমান বকুল শৰ্ম্মাই, মাজেসময়ে সহকৰ্মী শ্ৰীবিমান বৰঠাকুৰ, শ্ৰীশৈলেন তামূলী আৰু শ্ৰীবাবুলাল মোৰে ভাগিদা দি নথকাহলে এইখিনি নহলেই হোৱেন। সকলোৰে ওচৰত কৃতজ্ঞ।

শ্ৰীখানেশ্বৰ হাজৰিকা



● ○ ◆ ◇ ◊ ◎ ○ ●

- তুপারখি

- |    |                        |                 |
|----|------------------------|-----------------|
| ২০ | সৌন্দর্য্য আৰু মহিমা : | এম, ইউ, মালকনি  |
| ২১ | বনলতা সেন :            | জীৱনানন্দ দাস   |
| ২২ | অচিন মানুহ :           | শাৰ্ল বোদলেয়াৰ |
| ২৩ | মৰমৰ অস্ত্ৰ :          | নিজৰ            |
| ২৪ | কেওফালে প্ৰেম :        | নিজৰ            |



এই গাড়ী ঠামিব ক'ত মই একোকে নাজানো  
তাকো নাজানো কেতিয়া কেনেকৈ

মোৰ গতি মোৰ শৰীৰে  
উশাহ নিশাহ । তেজ মঙহ শোহিথকা  
এহাল ক'লা বগা বলদৰ সবল গাড়ীত

এই গাড়ী ঠামিব কত মই একোকে নাজানো  
আগলৈ কেৱল আগলৈ  
উভটি চোৱাৰ অৱকাশ নাই ।

কিষে আমাৰ পৃথিবীৰ প্ৰেম  
কিনো বিচাৰি আমিনো বলিয়া তাকো নাজানো ।

মোৰ মগজুত হৃদয়ত যা  
বিষ বিষ অসহ্য বিষ  
মই একোকে নেজানো  
এই গাড়ী ঠামিব ক'ত কেতিয়া কেনেকৈ  
মই অজ্ঞান বিজ্ঞানী এক ।

মই অজ্ঞান বিজ্ঞানী এক



মা ভালপোৱাৰ কথা মোক নকৰা আৰু  
 এই বেলিটোৰ আগত  
 সূৰ্য্যটো বৰকপটীয়া তাৰ লেনদেনত শুই আছে  
 এটা প্রকাণ্ড ক'লাবজকৰা সি  
 কেচাইখাতী গোসানী বাবে টপাটপকৈ চিঙে আহি  
 আমাৰ আপডালৰ সোণালী শইচবোৰ ফুলবোৰ :  
 হাৰিগলো মা হাৰিগলে!  
 মিছাই বচিলো আমি ইতিহাস আমাৰ চুমাৰ।

মা ভাল পোৱা কথা মোক নকৰা আৰু

গাঁজিলেই বতৰে ভাব জাগিছিল কিজানিবা বৰষানামে  
 মুষলধাৰেৰে ভাঙিনিযে মাটিৰ ঘৰখনি বেৰচালবোৰ  
 খহিপৰে অনন্ত আকাশখনি লৰি আহি মোৰ ওপৰত

সুদূৰৰ দিগন্তলৈ সেই ভাব সেই ভয় পমিগল কাহানিনো  
 তাৰ কোনে গমকে নাপালো।

আজি ভয় লাগে মোৰ নিজানত গাজিথকা  
 বোবা গাজনিলে  
 ভয় লাগে ঘিউমহাসাগৰত জলিথকা  
 নৌবৰ বন্তিগচিলৈ যেন তাৰ প্রতিটো শিখাই  
 সহস্রজিভাৰে আছে বাটচাই  
 আমাৰ সোণালী শইচখিনি পুৰি নিবলৈ।

আমাৰ সোণালী শইচখিনি পুৰি নিবলৈ



অন্তঃ চকুত কেকনি  
 দৃষ্টিত আন্ধাৰৰ প্ৰতিকলন  
 দিনৰ পোহৰত বাতিৰ আন্ধাৰত  
 মগজৰ উচুপনি

বঙা কণিকাবোৰ ব্যথ' হৈছে তোমাক বিচাৰি  
 কৰ্মিত ভূমিভাগত নীৰস ধণ্ডহৰত।

আদিম সূৰ্য্যটো ক'ত বাক আজি  
 বিচাৰি কান্দিছে ভাগৰি পৰিছে।

অন্তঃচকুত কেকনি

জন্মৰ দিনত তাহানিয়ে দিয়া বিশেষ উপহাৰটো  
 আজিহে দেখিছে আজিহে পালো  
 ইমান দিন লুকাই আছিল  
 নে মোৰ চকুৰ ভুল হৈছিল  
 আজিহে পালো আজিহে দেখিলো  
 : এটি ছিদ্ৰ তাবত এটা বঙা গোলাপৰ  
 ফুলি থকা ডাল।

টেপুকাই বজাৰৰ বস্তুৰে শ্ব'কেছ নভবাম আৰু  
 সমুখৰ টেবুলখন চাফা কৰা  
 সোনকালেই চকুপৰাকৈ উপহাৰটো সজাই ৰাখা

টেপুকাই বজাৰৰ বস্তুৰে শ্ব'কেছ নভবাম আৰু



বৰফৰ তলত জুই দপদপ জুই  
লেলিহান শিখা

নিচেই ওপৰতে তুমি নিচেই ওপৰত

তথাপি নগলে বৰফ নোপোৰে তোমাক  
পোৰে মাথো আমাৰ হৃদয়।

গোৰে মাথো আমাৰ হৃদয়

পৃথিবী আই

সচাকথা কোৰাচোন অজি এটি মোক

মোৰ আতৰাবানে অদৃশ্য শোক

কাহানিবা বাক হবনে অন্ত

সেই আমাৰ শকত ধাৰৰ

দেখিছিলো শুজা বুঢ়ী আইতাই ককাদেউতাই

শুজিব লাগিব আইতাই দেউতাই

আহিছে শুজি আৰু আগৰে পৰা

প্ৰতিজনে চেনেহৰ মোৰ

পৰিবাৰ মোৰো পাল

কোনোবা এদিন অজানিতে

গোৰ আই কাকুতি কৰিছে কোৰাচোন খুলি

আৰুনো কিমান আছে বাকী

কাহানিবা বাক হবনে অন্ত সেই শকত ধাৰৰ

কাহানিবা বাক হবনে অন্ত



আমি সকলো বন্ধুরে  
একেলগেই কথাপাতি আহিলো  
কেবল একাপ চাহ খাইছিলো  
ঠাণ্ডে তেওঁ নিমাত হল  
আমি বাকীকেইজনে কেচা খৰিবেই  
একুৰা জুই জ্বালো  
এইবাৰ চিৰেবে চাই দেখিলো  
তেওঁ নিঃচিনেই হ'ল

আমি বেদনাত কাৰোবাৰ শৰণ বিচাৰি  
আকাশে দৃষ্টি ঘূৰালো  
কেবল বেলিটো দেখিলো।

কেবল বেলিটো দেখিলো

তোমালোকে মোক  
হাজাৰ হাজাৰ তীক্ষ্ণ তৰোৱালেৰে  
অবিৰাম আঘাট কৰিব পাৰা  
বেনৈকৈ কৰিআছা আদিম কালৰে পৰা  
কুৰুক্ষেত্ৰত  
মোৰ তেজমণ্ডহক।  
আঘাট কৰাহি আজিও নামক শোণিত  
নাই তাত একোকে আপত্তি

তোমালোক সকলোৰে বাবে  
মই সেই ভেজেৰেই  
এগটি বন্তি জ্বলাম  
মঙ্গল আবাধিম জীৱন উজাৰি  
হৃদি মনিকুটত শান্তি বিচাৰি ভিতৰত

তোমালোকৰ কেউফালে  
মোৰ কেউফালে বাহিৰত  
প্ৰতিৰোধ কৰিবা মাথো  
যদি শক্তি আছে  
খাজুৰ পাতেদি নমা অদৃশ্য  
তৰোৱাল খন।

খাজুৰ পাতেদি নমা অদৃশ্য তৰোৱালখন



লবালিত তুমি মোৰ খেলৰ জগত  
আনন্দৰ পটভূমি

যৌৱনত তুমি মোৰ  
মোহন গোৰুৰ বহিঃবান্ধব

বাৰ্দ্ধক্যত তুমি মোৰ  
জ্ঞানৰ গুৰু আতমাৰ অপৰিহাৰ ।

আতমাৰ অপৰিহাৰ

সোণালী কৰবীপাহিৰ মণিকূটত  
কেইটোপাল মান মিঠা বস :  
নৈৰপাৰলৈ যোৱা মানুহজন  
আজিও নাহিল ঘূৰি

ফুটুকা ফুটুকী গঙ্গাচিলনীটি কিহৰ আশাত  
পশ্চিমলৈ বোৱা লুইতৰ বুকুত পূবমূৰাকৈ :  
পাখিবোৰ কাহানিও তিতা নেদেখিলো ।

সদ্যস্নাতা পিৰালি কাষৰ স্তম্ভন বোৰত  
এহাল নব-দম্পতিৰ  
প্ৰবাল বঙৰ জিলিকনি :  
সমাধি হয় জানো কেৱল চিয়ঁৰত  
মন্দিৰত যন্ত্ৰনাৰ ।

হেন্সেলিয়াই আছে টেটুকালি  
কোমল দামুৰীটোৱে  
পাতল বিৰিণা তলত :  
বগা কাপোৰখন  
কিয় বাক আমাৰ ওঁঠত

বগা কাপোৰখন কিয় বাক আমাৰ ওঁঠত



নিগূঢ় দৰ্শনৰ অপেক্ষাত আকৃষ্ট হয়  
মোৰ প্ৰতিটো পুৰাৰ  
গভীৰ প্ৰদেশত মগজে জুমিচায় অবিৰাম  
দিনৰ পোহৰত সেই অনাগত দৰ্শন

পুৱা আহে পুৱা যায়  
সপোন দেখো সপোন হেৰায়  
তৃষাণে মাথো নপলায়  
মুখ ঘূৰাও প্ৰতিদিন  
পৰিচিত দৰ্শনহে প্ৰতি দিন পাও

সপোন দেখো সপোন হেৰায় :  
মাতৃহাৰা শিশুৰ দৰে  
কান্দো মই অকলে অকলে  
উচুপি উচুপি  
নিজানত ঠিয়হৈ কেউফালে চাই

সপোন মোৰ প্ৰতিদিনৰ সেই বিস্তাৰতে  
এফালে মামাৰ ঘৰ আনফালে আমাৰ ঘৰ  
আৰু বেছি হলে  
নাতিদূৰৰ পাতল পাতল বনানিখন  
ব'ত সিংহৰ উমানহে পায়  
হাৰিৰ জোকাৰ খায়  
অস্তিত্বৰ কাহানিও মুখ দেখা নাই

সপোন আহে সপোন যায়  
ইমানতে ৰাতি বাগৰি আহে  
ভাগৰে আবৰি ধৰে  
সৰিপৰে অজানিতে পাণ্ডুৰহৈ  
সেউজীয়া পাতবোৰ  
মৰি যায় মোৰো আশা  
মাৰি যাও অকলে অকলে মই  
আন্ধাৰতে জীয়াই জীয়াই

অথচ মকৰাৰ দৰে ময়ো আশাবাদী  
ভাবিছো আকৌ আজি পুৱাতে গভীৰ ভাবে  
নিজানত নিসঙ্গে অনাগত অপৰিচিত  
সেই দৰ্শনৰ কথা  
আশা ৰাখিছো গভীৰ ভাবে  
নিশ্চয় দেখিম  
মোৰ ঈগল চকুৰে “.....”

আৰু সেই দৰ্শন স্নানত  
প্ৰশান্ত পৰিব মোৰ চিৰদিনৰ  
অপেক্ষাত অশান্ত অন্তৰ

অপেক্ষাত অশান্ত অন্তৰ



একো নাই একো নাই  
 তাতো একো নাই  
 একো নাই একোকে নেদেখি  
 যাক বিচাৰি ইমান উন্নত একো নাই  
 একো নাই।

তথাপি  
 অন্ধজনৰ মগজে চিয়ৰি দিলে ঠাঠেই  
 উইচচৰে সোহাদ্যে পালো পালো বুলি  
 আনন্দত ছুচকুৰে অশ্রু নিগৰিল।

মঙহৰ চকু মোক তুমি প্রভাৰিলা বহুদিন  
 সবল শব্দেৰে ঘোষণা আজি  
 তোমাৰ ব্যৰ্থতাৰ

আহাচোন তোমাক দৰ্শাই আনো  
 সেই গভীৰ ধবল বস্তুগচি  
 কোমল আগলি পাতৰ  
 এটি সদ্যজাত কলি আৰু এটি বৃন্তচ্যুত ফুল  
 উভয়ে প্রার্থনাৰত  
 শান্তি শান্তি ওঁম শান্তি

শান্তি শান্তি ওঁম শান্তি

ঘাঙগৈ  
 মন থাকিলেও নোৱাৰি থাকিব.....

ইয়াত নাই সিংহ নাই বাঘ  
 নাই যুদ্ধ নাই ক'লাজ্বৰ ভূমিকম্পও নাই  
 তথচ জদয়কপে মগজে চকুলো টোকে  
 অস্ত্ৰে খায় কুটি অস্ত্ৰ জগত  
 নীৰবতা নামি আহে কপাহ তলিৰ পৰা  
 আহত গুৰিৰ পৰা শালমৰা তৈ  
 মহাকালে পাৰভাঙে লুকাই লুকাই  
 চেনেহেৰে বান্ধিবখা মথাউৰি মোৰ।

উদয় বেলিৰ কোমল উন্নত  
 জোনাক স্নিগ্ধ পোহৰত  
 চাহৰ নিপোতল টেবুলত  
 গোসাই ঘৰৰ ভাগৰত খনিৰ কাষত  
 ব্যস্ত আছিলো আমি কুটুমজনক লৈ  
 আছিল ব্যস্ত আমাৰ চেনেহৰ চুমা চুমি।  
 ইমান নিজান আজি.....  
 ইমান নিজান আহি.....  
 শেষত চকুলো টুকিটুকি উচুপি উচুপি



মুনিচুনিৰ আগে আগে  
ওলাই গলগৈ আমাৰ কুটুমজন  
অস্থায়ী মাজুলীৰ মোহ এৰি থৈ  
অন্য এক নিৰাপদ মাজুলীলৈ  
একাবেকা জোঙা বাটটোৱে  
পাহাৰটোৰ ফালে  
উচ্চ পাহাৰটোৰ ফালে

ইমান নিজান আজি.....  
ইমান শূন্যতা আজি.....  
কেৱল বাজি উঠে হৃদয়ত :  
যাওঁগৈ  
মন থাকিলেও নোৱাৰি থাকিব .....

যাওঁগৈ মন থাকিলেও নোৱাৰি থাকিব

সৰহ জনৰ লগত চিনাকি হবলৈ বৰ ভয় লাগে  
অধিকৰ মৰমে অধিক বেদনা সানে।

নাঙঠ পথাৰ খনত জোনকৰ সোঁত  
দুখকেই ভাল লাগে  
ব'লা আবৰণ একোকে নালাগে  
কান্দি কান্দিয়েই কটাম তাতে।

পৃথিবীখন এৰি যাবলৈ খুব বেয়া লাগে  
তোমালোক এজন দুজনকৈ গ'লাই পিচে  
মইনো খেলো কেনেকৈ ইয়াত অকলে।

তোমাক মোৰ লগত যিজনে চিনাকি কৰি দিলে  
তেওঁক চিনাৰ সুযোগ মোক কোনেও নিদিলে।

চকুলো চকুলো কেৱল চকুলো।  
গাজাৰ চকুলোৰে যদি নদীয়েই বয়  
চকুলোৰ মূল্যও অসত্য নহয়।

দীৰ নদীত অকাটা পকোৰী  
এটি দুটি গঙ্গা চিলনি ফুটকা-ফুটকা  
চাবা কিমান দিয়া ভৰি.....  
পোৰে মাথো হৃদয় ফুলনি  
ষেতিয়া যায় সিহঁত উৰি.....



## তপস্বি

এখন চুৰাবান ট্ৰেনৰ ছলছলীয়া খাৰ্চক্লাচ ডবাৰ পৰা ওলাই  
এগৰাকী ডেকা তিৰোতাই নিতম্বত কেচুৱা এটিকলৈ ষ্টেচনৰ  
পথেদি হেচাঠেলা ভাঙি পৰিচালনাত ব্যস্ত তাইৰ পথ । অৱশেষত  
চেপাসৰকাই নিজকেই ঠাই দিলে এডোখৰ খালি ঠাইত ।

ক্লৰৰ ওপৰত টালিটোপোলাৰ এখন কাপোৰত তাই মেলি  
দিলে তাইৰ ভৰি দুখন, মাজতে তাইৰ মাৰাঠী “ধোতি শাৰীখন”  
তাইৰ নিপোতল ভৰি দুখনৰ এখনৰ আঠুলৈকে আনখন নিতম্ব  
পৰ্য্যন্ত নাঙঠ ।

পৃথিৱী বিদাৰি যোৱা ট্ৰেনৰ উকিগুনি কেচুৱাটোৱে কান্দি  
উঠিছিল । লাহেকৈ তই ডাঙি দিছিল তাইৰ বান্ধিৰখা স্তনৰ  
কাপোৰখন, স্তমাইদিছিল স্তনৰ মূৰটো কেচুৱাটোৰ মুখৰ মাজত ।  
দাঁতনগজা আলুৰে গোলাকাৰ আমাকৃতি পৰ্য্যন্ত লুতাহেৰে পিয়াহটো  
চোহাত লাগিছিল সি । এটা স্তনপি পেটনভৰাত অসন্তোষীয়া  
দামুৰীৰ দৰে কেচুৱাটোৱে স্তনত আঘাট কৰাত মাকে আত্ৰ-  
হেৰে মুকলি কৰি দিছিল অন্যটো গাখীৰ ভড়াল, স্তমুৱাই দিছিল  
কেচুৱামুখত । পোনাটোৱে বঙেৰে পিয়াহ পিয়াত লাগিছিল  
পবিত্ৰ গাখীৰৰ নিজৰা । লাহে লাহে টোপনি আহিল ।

গোটেইখিনি সময় তিৰোতাজনীয়ে সহজ ভাৱেই আছিল বহি ।  
নগ্নবুকুখনি নগ্নভৰি দুখন ওলাই আহিল অগনন যাত্ৰীৰ চকুৰ  
আগত । সমাপন কৰিছিল সন্তান পালন কৰ্তব্যক ধীৰে ধীৰে  
নিলজিতে । জঁয় পেলাইছিল দৰ্শকমণ্ডলীৰ সকলো কামুক  
ভাবক ।



কেচুৰাটোক গাখীৰ দিয়াৰ আগেয়ে যদিহে তাই এক ভদ্ৰ  
গাভৰুৰ দৰে লুকুৰাৰ চেফ্টা কৰিলেহেতেন তাইৰ নগ্নবুকুখনি  
তাইৰ পালাউ খনেৰে, ঘূৰালেহেতেন তাইৰ কাষ লাগিলাহেৰে  
সন্তুম বন্ধাৰ বাবে কামত কৃত্ৰিমতা সানি, তাইৰ নাঙঠ অংশবোৰ  
চাবৰ বাবে অসতৰ ফুচলনিত পৰিলোহেতেন আমি, কামনাও  
জাগিলহেতেন তাইৰ প্ৰতি।

নগ্নহৈ সমগ্ৰজগতৰ আগত সন্তান মৰম কৰা, লালন পালন  
কৰা এই স্বাভাৱিক লজ্জাসতৰ্কহীন নাৰীগৰাকীলৈ নিক্ষেপ  
কৰিছিলো মাত্ৰ মই এক পবিত্ৰ চাৰনি তিৰিপ্ৰকৃতিৰ  
সৌন্দৰ্য আৰু মহিমা বিচাৰি।

॥ সিন্ধুকবি এম ইউ মালিকনি ॥

সৌন্দৰ্য আৰু মহিমা

হেজাৰ বছৰধৰি ভ্ৰমিলো মই এই পৃথিবীৰ পথ।  
সিংল সমুদ্ৰৰ পাৰা মালয় সাগৰলৈ নিশা আন্ধাৰতো  
ঘূৰিলো মই;

বিস্মিহাৰ অশে কৰ ধূসৰ জগততো আছিলো মই;  
আৰু দূৰ অন্ধকাৰ বিদৰ্ভ নগৰত।

প্ৰাণ মোৰ ক্লান্ত। কেউফালে সমুদ্ৰৰ ফেন

মোৰ বাবে ছুদগুৰ শান্তি মাথো নাদোৰৰ বনলতা সেন।

কেশ তেওঁৰ বিদিশাৰ নিশা;

মুখৰূপ শ্ৰাবস্তীৰ কাৰকাৰ্য্য,

অতিদূৰ সমুদ্ৰত গুৰিবঠা নাইকীয়া দিশহাৰা নাৰিকৰ

চকুৰে দেখা দালচেনি ঘাহৰ দ্বীপৰূপ

পাইছিলো লগ তেওঁক আন্ধাৰত মই।

“ক’ত আছিলো ইমান দিন তুমি?”

চৰাইৰ বাহৰ দৰে চকুযুৰি তুলি সুধিছিল

নাটোৰৰ বনলতা সেনে।

সমস্ত দিনৰ শেষত গিগিৰৰ শব্দেৰে সন্ধ্যা আহে

চিলনিয়ৈ মচিনিয়ৈ পাখিৰ পৰা সুকষৰ

পোহৰৰ গন্ধ;

পৃথিবীৰ হেৰাই সকলো বং,

পাণ্ডুলিপি সাঙ্গু হয় গল্পৰ বাবে জোনাকীৰ জিলমিলনিত

সকলো চৰাই বাহলে আহে উৰি—সকলো নদী—

জীৱনৰ সকলো লেনদেনৰ অন্ত পৰে;

কেৱল থাকে অন্ধকাৰ—বহিথাকো মুখামুখিহৈ মই

বনলতা সেনৰ লগত।

॥ জীবনানন্দ দাস ॥

বনলতা সেন



তুমি কাক বেছি ভাল পোৱা  
পিতা মাতা ভাই ভনী ?  
পিতা মাতা ভাই ভনী কোনো নাই মোৰ ।  
বন্ধু ?

সেই শব্দৰ অৰ্থ মই নাভানো ।  
দেশ ?

নেজানো কোন দ্ৰাঘিমাত অৱস্থান তাৰ ।  
সৌন্দৰ্য্য ?

ভালপাব পাবিলোহেঁতেন, কিন্তু তেওঁ মোৰ দেৱী ।  
কাঞ্চনক ?

ঘৃণা কৰো কাঞ্চন, যেনেকৈ তোমালোকে ঘৃণাকৰা ভগবানক  
অটিন মানুহ, তুমি কি ভাল পোৱা তেন্তে ?

মই ভাল পাওঁ মেঘ, চলন্ত মেঘ  
সেই আকাশৰে, সেই আকাশৰে  
ওঁ অশ্চৰ্য্য মেঘদল !

॥ শাৰ্ল বোদলেয়াৰ ॥

অটিন মানুহ

এখন মুখ নিপোতল বিলাহি লোভনীয় হাঁহি । সেই হাঁহি নামি  
আহিছিল পুৰণি পৃথিবীলৈ বিচাৰি নতুন কবিতা সৃষ্টিৰ বাবে ।  
মোহনীয় সেই মুখ । পাহৰনিয় লুকাৰ নোৱাৰো সেই মুখ ।  
মুখ সুখ । মুখ । বহুকোটিৰ মাজত এখন মুখ । চাই আছিলো  
সেই মুখ ।

\* \* \*  
হঠাতেই এটি পখিলা লৰি আহিছিল । কাষত ফুচফুচ কৈ  
কৈছিল : কীটচে লৈ যাৰ অলপতে সেই মুখ । গতাই দিব  
আঘোণৰ পিৰালিত কোনো এক বুঢ়ী আইতাক । মই সেপ  
গিলিছিলো । চকুহুটা মোহাৰি দিছিলো । পাইছিলো বৰ দুখ ।

\* \* \*  
গধূলি আমি লৰাবোৰ গোট খাইছিলো এক বুঢ়ী আইতাৰ  
জুপুৰি তলত । সদায় সাধু শুনিছিলো । আইতাই শুকান  
পাত্ৰেৰে জুই জ্বলাই আলুপুৰি খুৱায় । সাধুকয় । ময়ো  
পখিলাৰ সাধুটো । আইতায়ো কৈছিল সাধু তাজমহলৰ সাধু ।  
দময়ন্তীৰ সাধু । জয়াৰ সাধু । শেষত নিজৰ পকাবিলাহী দিনৰ  
সাধুটো । সাধুৰ শেষত আইতাৰ চকুৱেদি পানী পৰিছিল ।  
আমি সকলোৱে চাই অবাক হৈছিলো । দেখিছিলো আইতাৰ  
আলুগুটিৰ মুখখন, সোতোৰা সোতোৰি মুখখন । আনকি  
কান্দিবলৈও অক্ষম হৈছিল । হিকতি আহিছিল । আমিও আই-  
তাৰ লগতে কান্দি পেলাইছিলোঁ । কাষতে কোনোবা কলেজীয়া  
লৰাই বববৰকৈ গাইছিল : She dwells with Beauty,  
Beauty that must die.

মৰমৰ অসুখ



মোর ঘরত গোটেই ঘরটোত আনকি মোর বিচনার ওপৰতো  
 ঘৰচিৰিবাহ বাহ । ইমান খং উঠে । উপাই নাই । বাৰ্তিপুৰাৰ  
 আগতেই সিহঁত আছে । মোৰ টোপনি অপূৰ্ণ হয় সিহঁতৰ  
 চিয়ঁৰত । কুটাবোৰ খপিবৰে বিচনাত আলনাত কিতাপত ।  
 বৰ খং উঠে । মই সদায় সিহঁতক গালিপাৰো । বাৰোৰ  
 ভাঙিদিওঁ সিহঁত আকৌ নাহিবলে । নাই নাই । সকলো ব্যথ  
 সকলো মিছা সিহঁত ন'বায় । পুনৰ কুটাহে আনে । ঘূৰাই  
 বাহ সাজে মোৰ বিচনাৰ ওপৰত ।

মই হাৰি গৈছিলো । সিহঁতৰ জয় হৈছিল । এদিন দেখিলোঁ  
 মোৰ কামিজটোত চৰাইৰ মল । আকৌ খং উঠিল, জখলাটো  
 আনি উঠিলো বাহুতো ভাঙিবলে ! চৰাই হাল টেটুফালি  
 চিয়ঁৰাত লাগিল । হাত লগাই গম পালো দুটা গৰম পোৰালী ।  
 হাত কোচ খাই আহিল । থমকি বুলো । এখোজ দুখোজ কৈ  
 নামি আহিলো । পোৰালী দুটাৰ দৰেই গৰম গৰম লাগিল  
 মোৰ গা ।

অকণমানি ভাইটিটোৱে জখলাটোৰ পৰা নমাৰ পাচতে মোক  
 পোৰালীকেইটা বিচাৰি কান্দিবলৈ ধৰিছিল । মই কৈছিলো,  
 “নাকান্দিবা ভাইটি, নাভাঙিম বাহুটি দেই, তোমাৰ দৰেই  
 সিহঁতকো মৰম কৰিম, সিহঁতো তোমাৰ দৰেই । ”